

EZ VAN

Az Istennek elege lett belőlünk, anyám kétszer mondta ezt nekünk, gyerekeinek, olyan hangsúllyal, hogy most is borsószik a hátam, ha eszembe jut. Először akkor mondta, amikor már hatvanhárom napja egy csepp eső sem esett, és olyan szárazság volt, hogy a legelőre kicsapott tehenek mind az egy szem vadalmafa alá tömörültek, beletörődve abba, hogy a legyek teljesen ellepik őket.

Másodszor pedig Csernobil után mondta anyám azt, hogy az Istennek elege lett belőlünk, amikor a szomszéd Bilja nevű gyerek, akivel az anyja az atomerőmű-balesetkor terhes volt, szóval ez a Bilja nemcsak félkarúnak született 1986. szeptember 26-án, a katasztrófa után pont öt hónappal, hanem az se volt biztos, hogy fiú-e, vagy lány, mindenki hímnősnek hívta, de ezt leginkább a bongyor és nagyon nagy haja miatt. Még hogy atomerőmű-baleset, mormogta nagyapám is, anyám apja, akit cipeltünk magunkkal mindenhova, ahol épp megtelepedtünk. Nem volt ő kolonc, még igazából teher se, de hozzánk tartozott, mint az égbolt a csillagokkal. Míg kisgyerekek voltunk, játszott is velünk, megtanította a fiúkat kacsázni, engem is próbált, de reménytelen eset voltam ilyen ügyeskedő dolgokban. Lyukas markú voltam gyerekként, minden kiesett a kezemből, a kútból se mindig sikerült kimerni a vizet, a tűzgyújtásról nem is beszélve. Nyáron anyám nem használta főzésre a konyhát, kint az udvaron történt minden, az állatok se voltak elzárva, mindenki tette a dolgát. Alkonyatkor kezdtük el a tűzrakást, szigorúan a kiolvasott újságokkal lobbantottuk fel a tüzet, a fadarabokat piramis alakba helyeztük, aztán alágyújtottunk. Nekem sose sikerült, pedig teljes tüdővel fújtam, két kezemmel legyeztem, *jó kürtös lesz belőled a katonaságnál*, cukkoltak is a nővéreim, míg én Héphaisztoszhoz imádkoztam. Nővéreim nem bántottak, csak cukkoltak, és amikor egyszer emiatt anyámnak kifakadtam, akkor azt mondta: ők hárman vannak, ennyi belefér.

Én voltam a legkisebb négyünk közül, a vakarék. A családi legenda szerint anyám szó szerint kipottyantott, nem volt akkor még se ultrahang, se inkubátor, *nem csináltak ügyet belőle*, ezt is anyám mesélte utólag. Csak egy kicsit korábban jöttem a világra a kelleténél, a szülésznő azzal nyugtatta anyámat, hogy *az a csecsemő, amelyik úgy tud visitani, ahogy ez, mindössze másfél kilósan, az túlél majd mindent, s mindenkit, meglátja, aranyom*. Szüle-

tésem után két hónapig még kétesélyes volt, hogy a torkomból felszabaduló sikoly elég lesz-e az élethez, hisz besárgultam, vérátömlesztést kaptam, a nővéreim később hergeltek is épp eleget ezzel, hogy *ki tudja, kinek a vére folyik benned, te!*

Nagyapám szerint anyám még ekkor se imádkozott az életemért, azt hajtogatta, ha csak az ima segít rajtam, az régen rossz. Anyán nem volt hitetlen, csak egyszerűen nem imádkozással és templomba járással gyakorolta a hitét. Ismerte a Bibliát, néha olvasott fel nekünk *A példabeszédek könyvéből*, de gyakorlatias ember lévén, nem tudott azonosulni az értelmetlen emberi szenvedés létjogosultságával. A halált elfogadta, apánk halálát, majd a nagyapámét is olyan szépen, józanul kezelte, hogy valóban azt gondoltuk, hogy ez az élet része, a vég pedig az, ahonnan elindulunk. Anyám a papokat ki nem állhatta, és ugyan rosszat nem mondott róluk, de mindegyiket álszentnek és álságosnak tartotta, akiknek a misebor és a perselypénz számít, nem az, hogy a falu legidősebb asszonya siratja egy szem tehenét, amibe belesapott a ménkű.

Anyám erre is azt mondta, hogy ez van, ezt kell szeretni, de ahogy egyre több dolog bosszantotta, sőt, dühítette a kereszténységet zászlójukra tűzőkkel kapcsolatban, azt mondta: ez van, de nem kell szeretni. Egy ideig próbált még harcolni, magyarázni, jobb belátásra bírni, de ha látta, hogy veszett fejsze nyele az egész, akkor feladta. Ilyenkor költöztünk, mentünk tovább. Ez van, harsogtuk mi is, követtük anyánkat.

Nővéreim közül a legnagyobbak ikrek, aztán következett Héra, a kedvencem, az anyámé is, mert akkora szíve volt neki, meg kerek, pirozspozsgás arca, és olyan tiszta tekintete, hogy ha belenéztem, láttam azt a végtelen kékséget, amely a tengert összeköti az éggel. Nagyapám egyedül Hérát vette rá arra, hogy a vízen kacsázást ne papírlap vékonyságúra kopott kövekkel, kavicsokkal próbálja, hanem olyan követ dobjon a vízbe, amely úgy néz ki, mint a krumpli. *A nehezebb kövekkel vicces dolgok történnek*, ezt mondogatta nagyapám, a keze remegett, a nővérem meg bajnökként ünnepelte, ha háromnál többször ugrott egy krumpli a vízen.

Anyám mind a négyünknek ókori görög nevet adott, többször is hallottuk tőle, hogy ha törökök lennénk, akkor gyönyörű nevünk lenne, mert a török neveknek jelentésük van, a *Muge* tavirózsát jelent, a *Jilban* világegyetemet, de anyám ismert egy lányt, akit *Zerdalinak* hívtak, ami vad sárgabarrackot jelent. Valahányszor a törökökkel rukkolt elő anyám, én mindig azzal ütöttem el a poént, hogy nem vagyunk törökök, csak görögök (név szerint).

Nővéreim olyanok voltak, mintha Csehov róluk mintázta volna Olgát, Mását és Irinát: Heléna kiköpött Irina, Olga Héra, csak Héra jobb kedélyű, Mása pedig Iphigeneia, aki egyszerűen hű ahhoz, hogy erősnek született. Később természetesen megértettem és felismertem azt, hogy ha ilyen szimbiózisban élünk anyámmal, az a nővéreim számára az örökölt magányt jelenti.

Így éltünk mi, erre emlékszem, aztán jött a szárazság, majd a Csernobil. Nagyapám meghalt, mi meg anyánkkal maradtunk négyen, összenőve. Csernobil után nekünk is menni kellett, csak a nagyon öregek vagy elvetemültek maradtak, sokszor megjelentek ők álmomban, különböző szellemek formájában.

Anyám gyorsan döntött, egy-egy hátizsákba pakoltuk a dolgainkat, kicsi életünket. Napokon át utaztunk, mentünk, hosszú vonatutakra emlékszem, a koszos, homályos ablakokon át ugráló szemem előtt elvonuló tájakra, erdők, birkanyájak, bivalyok, havas csúcsú hegyek, és a végtelen idő, amelybe belefolytunk, mint patak a folyóba, vonat az alagútba. Ha anyánkat kérdeztük, hogy most akkor mi van, és főleg, mi lesz, akkor erősen a szemünkbe nézett, és ennyit mondott: ez van. Mindig ez.

Harminchatodik napja már, hogy ítéletidő tombolt a telepen, ahol az elmúlt ötvennégy évben erre nem volt példa. Hektort, akit mindenki csak Hektornak hívott, ez az állapot kezdte aggasztani, pedig róla igazán nem mondható el, hogy aggódó típus volna. Ötvennégy éve, mióta a telepre költözött, feljegyzett kis noteszébe minden szokatlan, vagy, ahogy ő mondta, *erősen fura* természeti jelenséget. A notesz lapjai az évek során teljesen megfakultak, hol a nap szívta ki, hol a kávésbögre alja hagyott a papíron mély, barna nyomokat, de előfordult, hogy egy hétig verte az eső, majd beborította a hó a füzetet, amely ennek megfelelően változtatta lapjainak színét és állagát. Hektor olyan makacsul ragaszkodott ahhoz, hogy feljegyezze a megszokottól eltérő, a telepen előforduló természeti jelenségeket, hogy amikor az a bizonyos notesz a hó alá került, ő pedig, mint egy megszállott, kereste, már akkor az Istentől származó vészjósló harang első kongatását vélte hallani. Ahogy egyik volt munkatársa harmincnyolc éven át minden péntek reggel, akkor is, ha vénasszonyok potyogtak az égből, felhúzta a cipőjét, és elgyalogolt a legközelebbi postahivatalba, amely tizenöt kilométerre volt, és feladta/megtette a lottószámait. Harmincnyolc év után egy márciusi pénteken Hektor volt munkatársa arra ébredt, hogy a macskájába beléütött a ménkű, és kinyúlva, háton fekvé, lábait a mennyezet felé tartva feküdt megdermedve. A megrökönyödéstől szóhoz se jutó volt munkatárs isteni jelnek

tekintette macskája mennyből jövő kivégeztetését, így azon a pénteken nem gyalogolt el a legközelebbi postahivatalba. És mit ad isten, pont akkor, harmincnolc év után először történt meg, hogy Hektor volt munkatársának a meg nem tett számaint húzták ki. Hogy ezek után mi történt pontosan Hektor volt munkatársával, arról sok legenda keringett nemcsak a telepen, hanem a legközelebbi kocsmában is, maradjunk annyiban, hogy Hektor volt munkatársa többet nem az az ember volt, akinek előtte hitték. Egyesek szerint dühében teljesen megzavarodott, és olyan dolgokat kezdett el művelni, mint a bálnavadászat, csakhogy a telepen és a környékén sehol egy tó, nemhogy tenger vagy óceán. Egy kisebb folyó egyik elágazásáig elég sokat kellett gyalogolni. Mások szerint az elpusztult macska lelke költözött Hektor volt munkatársába, s ezt azzal magyarázták, hogy a jóembert többször hallották hangosan nyávogni.

Ekkor fogadta meg Hektor, hogy amíg csak tud, minden természeti furcsaságot feljegyez a noteszébe rendületlenül. De hát ő sem volt hülye, hogy amikor a füzetete eltűnt, ne tekintse azt isteni jelnek. Összepakolt egy hátizsákba, ahogy az anyjától tanulta, és útnak indult. A hátizsák oldalába rakta anyja hamvait, egy kancsóba. Elhatározta, hogy annyi év után megkeresi nővéreit, hogy együtt szórják szét a hamvakat a Duna-deltába, a Szent-György-ág torkolatánál, a Sacalin-szigeteknél.

Menne a Bisztróje-csatornához, de a háború miatt nem mer. Valamikori térképrajzolóként nehezebbre esik elfogadnia, hogy az évtizedeken át készített légifotók alapján térképek, különböző finomságú csótollakkal, precízen, hibátlanul, semmit se érnek. A hazai térképészeti feladatokon kívül számos atlaszhoz is ő készítette a térképek vonalas rajzait, a munkáját mindig áhítattal vették kézbe a munkatársak. Természetesen a háborút az egykori térképész szemével is nézi, Kijev, Lvov és Harkov hajdan még a Szovjetunió részeként szerepelt, aztán Ukrajna önálló lett, a városnevekből pedig Kijiv, Lviv meg Harkiv.

Biciklire ül, elhagyja a telepet. Végigteker az utcákon, amelyeket ő vezetett el ötven évvel ezelőtt. Mosoly, Kedély, Derű, Nővér, Testvér, Öröm, Tűz – ilyen utcanevek vannak. Könnybe lábad a szeme, megjelenik előtte egyik nővére, Héra pirospozsgás arca és üde tekintete.

Az anyját utoljára a hetvenötödik születésnapján látta. Volt egy furgonja, azzal ment mindenhová, gyakorlatilag abban lakott. Nem fogadott el segítséget. Egy évvel korábban tüdődaganattal műtötték, kissejtes karcinóma. Az orvosok azt mondták, hogy agyi áttétes. Akkor hét-nyolc hónapja

volt még hátra. És akkor azt mondta, hogy elutazik, visszamegy a Duna-deltához, mert szép emlékei voltak onnan.

Anyámnak volt egy könyve, a *Végső kiút*, ami tippeket adott az öngyilkossághoz, ha szeretnénk véget vetni az életünknek. Olyan, mint egy receptkönyv, anyám magánál hordta a biztonság kedvéért. Nem akart már több időt kórházban tölteni. Kösz, nem, mondta nekem. Jó élete volt, azt is mondta. Imádott minket, gyerekeit, és sok szép helyre eljutott. Látott szarvasokat a vadonban. Nagy fehér pelikánokat a Duna-deltában, ahogy ereszkednek le. Ezeket újra akarta látni, és úgy elmenni. Segíteni akarok neki.

Ugyanolyan a vonatszag, mint hatvan éve, állapította meg, ahogy felszállt rá. A telepen volt egy régi 740-es Szedán Volvója, egyetlen tulajdona. A műszakija rég lejárt, de ott az senkit se érdekelt. Régi térképe volt, attól is tartott, hogy túl kevés már az ő tudása az új utakhoz. Nem tévedne el, ahogy anyánk se tévedett el soha, pedig ő sokszor nem tudta, hova tart. A vonaton észrevétlen volt, végig a tájat nézte a koszos, homályos ablakon át. Pihenésképpen térképet rajzolt.

Ahogy a vonat befutott a fővárosba, Hektor hirtelen indíttatásból úgy döntött, hogy leszáll, és megkeresi nővérét, Hérát. Ösztöneit követve zuhant bele a nagyvárosi estébe, magával sodorta a fény- és emberáradat, a külvárosi szemét- és rothadásszag, minden, ami annyi év után szembejött vele. Forgott a gyomra, öklendezett, úgy érezte magát, mint a beteg műtőasztalon, amikor elkábítják, de még érzékeli a valóságot maga körül. Teljesen kiszolgáltatottan.

Rettenetesen éhes volt, két napja nem evett rendesen, de ez nem volt újdonság, így élt, annyit evett, amennyit a szervezete minimálisan igényelt működéséhez. Az eleje volt nehéz csak, nem sanyargatta magát, talán egy kicsit mégis, de hamar alkalmazkodott ehhez az új helyzethez. Mindent meg lehet szokni. Egy útszéli bódénál shaormát vett, sört kért hozzá. Jól esett. Kicsit műíze volt, el is mosolyodott azon, hogy a hús a shaormába nem is állatból, hanem a hűtőládából került. Gondolta, megkérdezi, biztos bárányhús-e, de letett róla. Tudta, de nem firtatta.

A bódé körül ólalkodó suhanc némi pénzért cserébe vállalta, hogy elkaulauzol.

– Hová kísérem? – kérdezte.

– A Kamilliánusokhoz – mondtam, amire a fiú nagyot nézett, de a pénzt már eltette, nem volt visszaút.

Ennyi idő után lenyűgözött a város. Tempósan haladtunk, a fiú bizonyára nem először kalauzolt megfáradt idegeneket. Nem beszélt, nem kérde-

zösködött, ha megálltam valamit megnézni, türelmesen várt, nyomogatta közben a telefonját.

Belevitt a város sűrűjébe, azt hiszem, amit pár óra alatt látni lehetett. Mindent láttam. És hallottam. Beszédfoszlányokat kocsmák előtt, az utcákon, a járdaszéleken. Lányokat, ahogy illegetik magukat épületek kirakataiban. Tolvajokat, akik rendőrök üldözése elől menekülnek. Csapkodó ablakokat, ajtókat, a csapkodást követő néma csendet. Ahogy nyakamba vettem a várost, onnan kezdve szabadesés volt, és nem tudni, kinyílik-e majd az ejtőernyő.

Bementem egy szórakozóhelyre. A suhanc ekkor le is lépett. Megittam még egy sört, egy hölgy teljesen átlátszó ruhában odajött az asztalomhoz, majd hirtelen az ölembe huppant. Hány éves? – kérdezte, de meg se várta a választ, és folytatta, hogy milyen fiatalosan nézek ki, ritka az ilyen manapság, a férfiak meggyötörtek, elhasználtak, *bátulról liceum, előlről múzeum*, mondta ő, akinek pár foga volt csak. *Az aszalt szilva is gyümölcs*, folytatta nevetve, aztán kajánul rám vigyorgott. Ekkor hirtelen ott termett két tagbaszakadt férfi, az egyik lefejelt, a másik gyomron vágott. Erre emlékszem csak, meg a gyorsuló szabadesésre. Még hallottam, ahogy a bankkártyám, telefonom után kutakodtak, hiába, egyik se volt nálam. Térképrajzoló vagyok, és Hérát keresem, nyöszörögtem, de valószínűleg már csak gondolatban. Összecsuklottam.

Arra ébredtem, hogy az aszfalton fekszem, a járda szélén, mindenem fáj, sós véretem nyelem. Próbálok a szememet kinyitni, óvatos vagyok, okkal. A hátam rettenetesen fáj, eltörhették pár bordámat, gondolom. Nem merek mozdulni, minden mozdulat életveszélyes lehet.

A végtelen kékség beszél hozzám, vagy csak hallucinálok. Neked mi a kereszted? – kérdem tőle. Az önsorsrontás. Hogy nem tudok magammal, a helyzettel, a romló világban a romló világgal együtt élni. Gyűlölöm azt, ami van, a háborút, az inflációt, a mindent felülíró keserűséget. Hogy mindenki meghal körülöttem, körülöttünk, a férjem, anyánk, én meg itt élek. Hogy nincs vége.

És nekem mi a keresztem? – teszek fel újabb kérdést, a szemem még mindig csukva. Jobb is így, a kinti sötétséghez nem kell látni.

Jó pár perces csend következik, már azt hittem, hogy ez is csak a hallucinációm része, amikor a kékség végre megszólal: A te kereszted az, hogy máshol, máshogy szeretnél lenni, mint ahol és ahogy vagy. Nem baj ez, csak fogadd el. Ez van, és ennek így kell lennie.